
Kyrkomötet

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2013:6

Kompensation för utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:96 om de speciella förutsättningar som finns för församlingar som angränsar till andra nordiska länder när det gäller intäkterna från kyrkoavgiften. Utskottet delar motionärens uppfattning att den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem bör ges i uppdrag att särskilt granska denna fråga. Utskottet anser samtidigt, till skillnad från motionären, att begravningsavgiften inte kan komma i fråga för en sådan granskning. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen avslås, samtidigt som kyrkostyrelsen med anledning av motionen får i uppdrag att utfärda tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:96 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:96 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2013:96 uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem, innebärande att man inom utredningens ram också ska utreda möjlighet till ekonomisk kompensation för församlingar och pastorat i gränsbygder till följd av bortfall av kyrkoavgifter.

Motionens förslag

Motion 2013:96 av Rune Wallmyr, Kompensation för utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till den utredning om kyrkans fastighetshantering och utjämningsystem, som tillsatts den 5 mars 2013, innebärande att man inom utredningens ram också ska utreda möjlighet till ekonomisk kompensation till pastorat i nordiska gränsbygder för bortfall av begravnings- och kyrkoavgifter.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om ekonomisk kompensation till pastorat i nordiska gränsbygder, vilka drabbas av begravnings- och kyrkoavgiftsbortfall.

Bakgrund

De grundläggande bestämmelserna om kyrkoavgiften finns i 7–8 §§ i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan där det framgår att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och vem som beslutar om avgiften, 16 § i lagen (1998:1593) om trossamfund innehåller bestämmelser om den statliga uppbörds-hjälpen, 4 § i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund där det framgår att kyrkoavgiften beräknas på medlemmarnas kommunalt beskattnings-bara inkomster och 42 kap. 1-5 §§ i kyrkoordningen.

Bestämmelserna om ekonomisk utjämning inom Svenska kyrkan finns i 44 kap. 1–21 §§ i kyrkoordningen. Den *generella utjämningen* (där avräkning görs vid varje månadsutbetalning av kyrkoavgiften) består av allmän utjämnings-avgift, inkomstutjämning och kostnadsutjämning. Den allmänna utjämningsavgiften betalas med sju öre per etthundra kronor av avgiftsunderlaget till den nationella nivån. Inkomstutjämningen är totalt sett ett nollsummespel, där församlingar vars medlemmar har relativt låga inkomster får inkomstutjämningsbidrag. Kostnadsutjämningen är likaså ett nollsummespel och är inriktad på dels kyrkunderhåll, dels kostnader för verksamhet riktad mot personer inom församlingen som inte är medlemmar i Svenska kyrkan. Den *individuella utjämningen* består av stiftsbidrag. Detta bidrag, som stiftet får från den nationella nivån, får stiftet fritt fördela mellan församlingarna inom stiftet och stiftet självt. Vanliga ändamål vid stiftens bidragsgivning till församlingarna är verksamhet på institutioner som sjukhus, fängelser och högskolor. Bidrag ges även till åtgärder på kyrkobyggnader och glesbygdsproblematik.

I december 2012 fastställde kyrkostyrelsen *Direktiv till utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem*. Utredningen ska lägga fram sina förslag till kyrkostyrelsen senast den 15 april 2015.

Utredningen ska enligt direktiven vad gäller utjämningsystemet:

- ◆ Utvärdera systemets måluppfyllelse och utformning och föreslå förändringar av utjämningen i Svenska kyrkan. I utredningen inkluderas inkomst- och kostnadsutjämning, stiftsbidrag och särskild utjämningsavgift, men inte den allmänna utjämningsavgiften. Realism och relevans hos syftet med utjämningen ska övervägas och mål eventuellt omformuleras. Utformningens ändamålsenlighet ska prövas mot målsättning och framtida behov. Begriplighet, genomskinlighet och förutsägbarhet ska eftersträvas i utformningen av ett nytt system. Förslag ska vara robusta nog för att kunna fungera under en längre tidsperiod. Problemen kring övergången till ett nytt system behöver ges en lösning och relevanta erfarenheter hos andra kyrkor bör hämtas
- ◆ Belysa konsekvenser för församlingar i både storstad och landsbygd och deras möjligheter att fullgöra den grundläggande uppgiften
- ◆ Beakta följdkonsekvenser med anledning av utredningens förslag beträffande fastighetshantering
- ◆ Beskriva och beakta eventuella styrningseffekter
- ◆ Lämna förslag på rollfördelning mellan kyrkomötet och kyrkostyrelsen vid tillämpning av utjämningsystemet

Kyrkomötet har behandlat ett antal olika frågeställningar kopplade till kyrkoavgiften och utjämningsystemet. 2010 års kyrkomöte behandlade även en motion som, mot bakgrund av Borgåöverenskommelsen, föreslog att det skapas en clearingöverenskommelse mellan Svenska kyrkan och Den danske folkekirke. Motionen avsågs av kyrkomötet med motiveringen att förslaget inte bedömdes som möjligt att genomföra. Just denna fråga som föreliggande motion tar upp har dock inte behandlats i något tidigare kyrkomöte.

För den som bor i Sverige och arbetar i ett annat nordiskt land gäller enligt Skatteverket huvudregeln att man betalar inkomstskatt i det land man arbetar från första dagen. Personen i fråga betalar då ingen kyrkoavgift till Svenska kyrkan, eftersom avgiften baserar sig på svensk kommunalt beskattningsbar inkomst. Enligt Nordisk gränsregional statistikdatabas (StatNord) ökade antalet svenska jobbpendlare till Norge och Danmark från 33 000 personer år 2006 till 52 000 personer år 2009. Av dessa var 31 000 personer norska jobbpendlare år 2009. Församlingar i Värmland och Dalarna som ligger i närheten av norska gränsen är särskilt drabbade av inkomstbortfall för medlemmar i församlingen som jobbpendlar till Norge. Enligt statistiken har jobbpendlingen till Danmark (över Öresundsbron) accelererat under perioden 2006–2009.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:96 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:96 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2013:96 uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsssystem, innebärande att man inom utredningens ram också ska utreda möjlighet till ekonomisk kompensation för församlingar och pastorat i gränsbygder till följd av bortfall av kyrkoavgifter.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är angeläget att frågan om ekonomisk kompensation för församlingar och pastorat i gränsbygder till följd av bortfall av intäkter från *kyrkoavgiften* utreds. För vissa av gränsbygdspastoraten rör det sig om betydande belopp i kyrkoavgift som inte betalas av pastoratens medlemmar på grund av att dessa medlemmar arbetar i andra nordiska länder. Utskottet föreslår därför att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utfärda tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsssystem. Direktivet anvisar att man inom utredningens ram prövar möjligheten till ekonomisk kompensation för församlingar och pastorat i gränsbygder till följd av bortfall av kyrkoavgifter.

När det gäller *begravningsavgiften* kan man inledningsvis konstatera att det ankommer på staten, inte Svenska kyrkan, att åstadkomma en ekonomisk utjämnning inom ramen för begravningsverksamheten. Vidare kan noteras att en ny lagstadgad ordning för hantering av begravningsavgifterna kommer att gälla från och med 2017 års intäkter. En och samma begravningsavgiftssats kommer då att gälla för alla invånare där Svenska kyrkan är begravningshuvudman. Begravningsavgiftssatsen räknas fram av Kammarkollegiet genom att det totala kostnadsunderlaget för begravningsverksamheten divideras med det totala skatteunderlaget. Begravningshuvudmännen får sedan begravningsavgift från Skatteverket efter den budget för begravningsverksamheten som de har levererat till Kammarkollegiet. Begravningshuvudmän i gränsbygder kommer därför inte att drabbas av bortfall av begravningsavgift till följd av jobbpendling utomlands i framtiden. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionens förslag enligt punkterna 1 och 2 avslås.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet *dels* att motionen avslås, *dels* att kyrkostyrelsen med anledning av motionen får i uppdrag att utfärda tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsssystem, där direktivet särskilt beaktar att vissa församlingar och pastorat i gränsbygder drabbas av inkomstbortfall.

Uppsala den 26 september 2013

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Gusten Rolandsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Gusten Rolandsson, ordförande, Ingrid Karlsson, Sigvard Olsson, Gun Eriksson, Uhlf Skoglund, Mats Johansson Flygg, Stefan Caplan, Margareta Nisser-Larsson, Jan G Nilsson, Sten Persson, Gerd Gullberg Johnson, Peter Bernövall, Gunvor Torstensson, Birgit Friggebo och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Titti Ådén, Magnus Nilsson, Linn Berglin, Marcus Bernhardsson, Svante Erlandsson, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Ragnhild Bertius, Bertil Persson, Gunnar Pettersson, Rune Wallmyr, Jan Friheden, Dan Sarkar och Elly Gunnarsson.

Biskop Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.